

Jacob van Loo

een onderbelichte portretschilder

De zeventiende-eeuwse schilder Jacob van Loo is vooral bekend vanwege zijn historiestukken en genrestukken. Hij heeft echter ook diverse fraaie portretten geschilderd.

Jim van der Meer Mohr

OP DE FRAAIE tentoonstelling *Hollands Classicisme*, die in 1999 in Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam plaatsvond, was Jacob van Loo vertegenwoordigd met *Diana en haar nymfen* uit het Statens Museum for Kunst te Kopenhagen. De godin Diana is op dit schilderij centraal afgebeeld, leunend op een boomstronk die afgedekt is met doeken. Een welhaast klassieke pose, die ontleend lijkt te zijn aan een beeld uit de Oudheid. Zij is herkenbaar aan haar attribuut: een omgekeerde halve maan op haar voorhoofd. Zij wordt omgeven door sierlijke, fraaie naakten die haar tegemoet komen en baden. Deze wijze van schilderen is karakteristiek voor de meester. Wij kennen van hem meer van dit soort historiestukken. Zo kwam onlangs in Londen een fraaie voorstelling van *Meleager en Atalanta* op de veiling.¹ Dit stuk was van 1997-2004 als bruikleen te zien in het Frans Halsmuseum te Haarlem. Een welhaast ondeugend voorbeeld van zijn werk is het nogal erotische *Vrijend liefdespaar* in het Rijksmuseum. Aanvankelijk schilderde Van Loo echter voornamelijk genrestukken, zoals het *Musicerend gezelschap* in de Hermitage in

St. Petersburg. Zijn classicistische werk is verwant aan het werk van Nicolas Poussin. In zijn uitvoering streeft Van Loo naar het geïdealiseerde concept van schoonheid.

Naast de historiestukken en genrestukken heeft hij een aantal bijzonder fraaie portretten gemaakt, waarvan er momenteel enkele op de markt zijn.

Zijn leven

De schilder Jacob van Loo is ca 1614 geboren in Sluis in Zeeuws Vlaanderen als zoon van een notaris.² Zijn vader was een protégé van Prins Maurits. Eind jaren dertig trekt hij naar Amsterdam waar hij trouwt met Anna Lengele, de zuster van de schilder Martinus Lengele. In 1648 krijgt hij de opdracht om de Friese stadhouder Prins Willem Frederik van Nassau-Dietz te portretteren. Deze schreef hierover in zijn dagboek op 16 december van dat jaar: 'Woensdach reedt ick te seuen uir van Hillegum en quam te acht uir te Haerlem, besach de schilderijen van sgr Van Bree, Grebber, Caesar, ick quam te twaalf uir te Amsterdam, adt daer, liet mij schilderen bij meester Van Loo[...]' Helaas is dit schilderij ons niet meer bekend. In 1652 koopt Van Loo het poorterrecht van Amsterdam en als Constantijn Huygens de lijst van schilders opstelt die in aanmerking komen voor de decoratie van de Oranjezaal van Huis ten Bosch hoort Van Loo daarbij. Een opdracht heeft hij hiertoe echter niet gekregen. Hij was dus een vooraanstaand schilder. Niet voor niets noemde zijn tijdgenoot, de dichter Jan Vos hem in 1654 in één adem met Rembrandt, Ferdinand Bol en Govaert Flinck. In Amsterdam wordt in 1653 zijn zoon Abraham

(ca. 1614-1670)

Jacob van Loo (ca. 1614-1670),
Diana en haar nymphen, 1654.
Olieverf op doek, 99,5x135,5 cm
(Statens Museum for Kunst,
Kopenhagen).

geboren, die later in Frankrijk ook kunstschilder is geworden en stamvader is van de Franse schildersfamilie Vanloo.

In 1660 krijgt Jacob van Loo het aan de stok met de wijnkoper Hendrik Breda, een buitengewoon agressieve man. Uit het rechterlijk archief van Amsterdam van 31 oktober 1660 blijkt dat Van Loo Breda tijdens een handgemeen 'door een wonde in de Navel omtrent desselfs Buyck met een mes zoodanigh heeft gegrief dat de gemelte Breda weynigh tijds daarna van dezelve wonde is comen te overlijden.' Van Loo wordt hierop verbannen uit Holland en West-Friesland en vlucht naar Parijs. Daar wordt hij in 1663 'reçu' als lid van de Académie. Op 26 november 1670 overlijdt Jacob van Loo in Parijs.

Zijn portretten

Bij de Haagse kunsthandel Hoogsteder & Hoogsteder is momenteel een mansportret te zien dat Van Loo in 1660 heeft geschilderd vlak voor hij naar Parijs vluchtte. Met een vlotte toets zet Van Loo een heer neer van middelbare leeftijd. Hij is in het zwart gekleed, waartegen de witte linnen kraag fraai afsteekt. De kraag wordt gesloten door middel van een koord met kwastjes, ook wel 'akers' genoemd. Dergelijke kwastjes waren in die tijd in de mode. Over zijn rechterarm draagt hij een met fluweel gevoerde zwarte cape. Deze mantels stammen uit de Spaanse mode uit het eind van de zestiende eeuw en waren lange tijd populair.

Jacob van Loo (ca. 1614-1670),
Meleager en Atalanta.
Olieverf op doek, 138,7x163,5 cm
(foto Christie's Londen).

Helaas weten we niet wie de voorgestelde heer is. Het schilderij heeft geen enkele aanknopingspunt om identificatie mogelijk te maken. Er is geen familiewapen, opschrift of lakstempel op de achterzijde dat hierbij een aanwijzing kan geven.

Op de TEFAF in Maastricht was vorig jaar bij Jack Kilgore een portret van een heer te zien dat ook aan Van Loo kan worden toegeschreven. Het is daarom zo interessant, omdat het vermoedelijk is geschilderd toe hij net in Parijs was. De voorgestelde lijkt bij eerste oogopslag op de heer op het portret in Den Haag, maar bij nadere beschouwing blijken we toch met een andere persoon te maken te hebben. Ook in het zwart gekleed met een witte kraag kijkt de heer

Jacob van Loo
(ca. 1614-1670),
Musicerend gezelschap.
Olieverf op doek
76x65 cm (Hermitage,
St. Petersburg).

Jacob van Loo
(ca. 1614-1670),
Portret van een heer,
1660. Olieverf op doek,
78x65 cm (Kunsthandel
Hoogsteder &
Hoogsteder, Den Haag).

Jacob van Loo (ca. 1614-1670),
Portret van een heer.
Olieverf op doek, 128,3x92,1 cm
(Kunsthandel Jack Kilgore,
New York).

ons aan, à trois quart gepositioneerd. In zijn rechterhand houdt hij een brief, waarop staat 'A Monsieur de schooin [?] Paris'. Zou het een Belgische koopman zijn die in Parijs is voor zaken? In de manier waarop Van Loo deze heer heeft afgebeeld, van opzij naar de beschouwer toekijkend, toont hij zich een groot meester. Stellig kan hij zich meten met de vermaarde Haarlemse en Amsterdamse portretschilders uit het midden van de zeventiende eeuw. Bij Sotheby's in Amsterdam waren onlangs twee portretten die eveneens aan Van Loo kunnen worden toegeschreven. Hier betreft het de portretten van Jacob van Ort (1595-1654) en

(vermoedelijk) diens vrouw Lucretia Boudaen (1617-1663).³ De stukken zijn afkomstig uit een Franse particuliere collectie. Ook hier is de heer in het zwart met twee akers aan zijn witte boord. De dame is gekleed in een fraaie satijnen jurk en draagt diverse mooie sieraden, waaronder een broche met een grote parel. In tegenstelling tot de twee andere stukken staan de figuren hier voor een rood gordijn dat half is weggeslagen.

Schildersdynastie

Jacobs zoon Abraham Louis (1653-1712) vestigt zich in het zuiden van Frankrijk en krijgt

Jacob van Loo (ca. 1614-1670),
Portret van Johan Ort en Lucretia Boudaen. Beide olieverf op paneel,
121,5x90 cm
(foto Sotheby's Amsterdam).

Jean-Baptiste Vanloo (1684-1745),
Portret van J.P. Ricard, 1736.
Olieverf op doek, 148x121 cm
(Musée des Beaux-Arts, Nice).

Carle Vanloo (1705-1765),
De H. Gregorius die zijn zedenpreken dicteert aan een monnik.
Olieverf op doek, 101x75,2 cm
(foto Christie's London)

daar acht kinderen, van wie twee ook kunst- schilder worden, Jean Baptiste (1684-1745), en Carle Vanloo (1705-1765).

Jean-Baptiste legt zich voornamelijk toe op het schilderen van portretten. Van hem tonen wij hier het portret van J.P. Ricard, een raadsheer in het parlement. Carle Vanloo wordt vooral bekend als historieschilder, maar heeft ook portretten gemaakt. Op een veiling van Christie's in Londen⁴ was onlangs een schilderij dat de H. Gregorius voorstelt die in zijn werkkamer een monnik zijn zedenpreken dicteert.

Carle Vanloo is overigens de belangrijkste loot aan de stam van de familie Van Loo. Hij heeft

voornamelijk in Parijs gewerkt waar hij 'premier peintre' van de koning was in 1762 en het jaar daarop directeur van de Franse Academie.

Beide Vanloo's krijgen op hun beurt ook weer kinderen die hetzelfde vak gaan uitoefenen, zodat een ware dynastie van kunstenaars is ontstaan. In het Musée des Beaux Arts te Nice is een groot aantal werken van deze Franse Van Loo's te zien.

Jim van der Meer Mohr is kunsthistoricus en werkzaam als freelance Fine Art Consultant.

¹ Christie's Londen, 8 december 2005, nr. 31.

² De biografische gegevens zijn ontleend aan de biografie van J. Giltay in de catalogus *Hollands Classicisme in de zeventiende-eeuwse schilderkunst* (Rotterdam/Frankfurt 1999), p.164, 166.

³ Veiling Sotheby's Amsterdam 15 november 2005, nr. 51.

⁴ Veiling Christie's Londen, 8 juli 2005, nr. 96.